

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВИЙ ВІСНИК
МІЖНАРОДНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія:
Юриспруденція

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 2

Одеса
2011

УДК 340 (082)
ББК 67Я43
Н-34

Серію засновано у 2010 р.
Засновник — Міжнародний гуманітарний університет

*Друкується за рішенням Вченої ради Міжнародного гуманітарного університету
протокол № 5 від 08.11.2011 р.*

Видавнича рада:

С. В. Ківалов, д-р юрид. наук, проф., акад. АПН і НАПрН України — голова Ради;
М. П. Коваленко, д-р фіз.-мат. наук, проф. — заступник голови Ради; **А. Ф. Крижановський**, д-р юрид. наук, проф. — заступник голови Ради; **С. А. Андронаті**, акад. НАН України; **В. Д. Берназ**, д-р юрид. наук, проф.; **О. М. Головченко**, д-р екон. наук, проф.; **Д. А. Зайцев**, д-р техн. наук, проф.; **В. М. Запорожан**, акад. АМН України; **М. З. Згуровський**, акад. НАН України; **О. О. Костусєв**, д-р екон. наук, проф.; **В. А. Кухаренко**, д-р філол. наук, проф.; **О. М. Образцова**, канд. філол. наук, доц.; **Г. П. Пекліна**, д-р мед. наук, проф.; **О. В. Токарев**, засл. діяч мистецтв України; **В. О. Туляков**, д-р юрид. наук, проф.

Відповідальний редактор серії — д-р юрид. наук, проф.,
Заслужений діяч науки і техніки **В. Д. Берназ**.

Заступник відповідального редактора серії — канд. юрид. наук, доц. **А. А. Березовський**

Редакційна колегія серії «Юриспруденція»:

А. Ф. Крижановський, д-р юрид. наук, проф., Заслужений діяч науки і техніки; **Ю. О. Гурджі**, д-р юрид. наук, доц.; **Н. О. Саніахметова**, д-р юрид. наук, проф.; **О. К. Вишняков**, д-р юрид. наук, доц.; **В. В. Дудченко**, д-р юрид. наук, проф., Заслужений юрист України; **В. М. Дрьомін**, д-р юрид. наук, проф.; **Т. С. Ківалова**, д-р юрид. наук, проф.; **Р. М. Мінченко**, д-р юрид. наук, проф., Заслужений юрист України; **В. О. Туляков**, член-кореспондент НАПрНУ, д-р юрид. наук, проф., Заслужений діяч науки і техніки; **О. І. Харитонова**, д-р юрид. наук, проф.; **Г. І. Чанишева**, член-кореспондент НАПрНУ, д-р юрид. наук, проф.

Н-34 Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : зб. наук. праць. — Одеса : Фенікс, 2011. — Вип. №2. — 214 с. — (серія : юриспруденція).

*Повне або часткове передрукування матеріалів, виданих у журналі
«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету», допускається лише з письмового дозволу редакції.
При передрукуванні матеріалів посилання на
«Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету» обов'язкове.*

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 16815-5490Р від 10.06.2010

Адреса редакції:

Міжнародний гуманітарний університет, офіс 202,
вул. Фонтанська дорога 33, м. Одеса, 65009, Україна,
тел. (048) 719-88-48, факс (048) 715-38-28, e-mail: mgu@ukr.net

© Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.
Серія: «Юриспруденція», 2011
© МГУ, 2011

Берназ В. Д.,
д.ю.н., профессор, заслуженный деятель науки и техники Украины
проректор по научной работе и международным связям
Международного гуманитарного университета

Берназ П. В.,
к.ю.н., доцент кафедры уголовного процесса
Одесского государственного университета внутренних дел

ВАЖНЕЙШИЕ СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ЗАДАЧИ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СЛЕДОВАТЕЛЯ (ЧАСТЬ 2)

Аннотация. Обсуждается проблема формирования и разрешения стратегических задач в деятельности следователя на основе данных современной науки управления и последних достижений криминалистики.

Ключевые слова: стратегия, задачи, цели, реализация, оценка.

Разработка стратегии расследования осуществляется в соответствии с выбранным направлением с целью установления обстоятельств подлежащих доказыванию по уголовному делу. Для этого с учетом наличной информации выдвигаются версии, в соответствии с которыми составляется план расследования по уголовному делу и организуется работа следователя. Пророческим явилось мнение видного криминалиста Р. С. Белкина о том, что «криминалистическая стратегия на деле как раз является современным представлением об организации и планировании расследования» [5, 80]. Однако, на наш взгляд, криминалистическую стратегию возможно так трактовать в узком смысле этого понятия, а если взять изначальное понятие стратегии как «искусство подготовки и ведения войны и крупных военных операций» и перенести на деятельность по подготовке и осуществлению предупреждения, раскрытия и расследования преступлений, то становится очевидным, что организация и планирование безусловно лежат в основе любой деятельности в том числе стратегической, но отнюдь не сводятся к ней. Стратегическая деятельность понятие значительно шире и предполагает не только организацию и планирование, но и реализацию запланированного. Скорее всего здесь необходимо говорить о планировании стратегии расследования преступления или группы преступлений, а не о всей стратегии.

При разработке стратегии расследования планируется комплекс оперативно-розыскных мероприятий и следственных действий, направленных на достижение поставленных целей, то есть

моделируется набор ответов на вопросы как будем действовать. При этом, применяя творческий подход, необходимо решить кто, что, когда, какими средствами и методами будет реализовывать, избранное стратегическое направление.

В отдельных случаях стратегия требует пересмотра ранее запланированного, радикальной смены курса, например, при появлении непредвиденных событий, установлении новых фактов, когда внутренние и внешние факторы существенно изменились. Поэтому для стратегии очень важно продумать и действия по преодолению непредвиденных обстоятельств.

Реализация, воплощение стратегии при расследовании преступлений — это превращение теоретической стратегии в систему проводимых конкретных оперативно-розыскных мероприятий и следственных действий.

В науке управления для реализации стратегии рекомендуется:

- создание организации способной выполнить избранную стратегию;
 - распределение ресурсов;
 - выработка политики и процедур в поддержку стратегии;
 - информирование работников о пересмотре стратегии;
 - создание условий для эффективного выполнения стратегических задач;
 - стимулирование работников на эффективную реализацию стратегии;
 - создание корпоративной культуры стимулирующей реализацию стратегии;
 - внедрение передовых методик и политики непрерывного совершенствования;
 - создание системы формального и неформального лидерства. [4, 49].
- Относительной детективной деятельности (выявление, предупреждение, раскрытие и расследование преступлений) рекомендации науки управления имеют непосредственное отношение. Все действительно

начинається з створення слідствено-оперативної групи, яка виїжджає на місце сковащенного преступлення, успіх діяльності котрої зависи від якості її состава, психологічної сумісності і т.п. По сложним багаторазовим або сковащеними групами, організованими суобществами преступників організація детективної діяльності баолее сложная. Безусловно, що все рекомендації, котрі розроблені наукою управління являються керівництвом до дії.

Оцінка діяльності по реалізації стратегії — обов'язок слідствено-оперативної групи визначитися з тим, наскільки якісно проводились оперативно-розшукові заходи і слідственні дії. На скільки відповідають отримані докази принципам допустимості і відносності.

В відповідності до досягнутих результатів підводяться ітоги і вносяться *коррективи* до дальнійшої тактики і стратегії діяльності слідствено-оперативної групи. Осмислюється ефективність роботи. Якщо досягнення не достаточні, немає прогресу, то потребує внесення змін до стратегічного плану, поэтому необхідно постійно відслідковувати наявність успіху в діяльності, шукати нові засоби і методи, шляхи доведення до необхідності коректувати дії. При цьому найбільш складні задачі, котрі виникають перед слідствено-оперативними групами, необхідно вирішувати комплексно.

При цьому слідственому з точки зору стратегії необхідно знати можливі рівні його дій, котрі використовуються при протидії преступності: на міждержавному рівні по транснаціональним преступленням; на рівні держави; на рівні областей, Автономної республіки Крим; на районному рівні; на рівні міст, сіл; комбінований.

На міждержавному рівні загальну стратегію протидії преступності готують групи фахівців і остаточно визначають при підписанні відповідних міждержавних угод. При цьому може бути делеговані часті своїх повноважень окремими державними органами цих держав. По уголовним справам стратегічне взаємодія можливо в відповідності до міждержавних угод, з договорами по лінії Інтерполу, регіональними приграничними угодями і т.п..

На рівні держави, областей загальна стратегія протидії преступності визначається загальнодержавними органами, різними відомствами і їх відділами, кожне розробляє свою стратегію в часті своїх повноважень, результати котрої представляє собою плод

усиль всіх учасників процесу. Положительним являється те, що кожний учасник стає спілвиконавцем її реалізації. При цьому вище керівництво пропонує окремим фахівцям і цілим робочим групам висувати пропозиції по стратегічному розвитку відповідного напрямку діяльності, наприклад, при підготовці проекту Кримінально-процесуального кодексу, з котрих потім, краще на конкурсній основі, вибирають найбільш оптимальні, перспективні варіанти. Таке залучення допомоги можливо тільки при наявності відповідної культури підготовки законопроектів, кадрового потенціалу. По уголовним справам стратегія проявляється при виконанні поручень слідствено-оперативної групи, при взаємодії між відділами правоохоронних органів, населенням, СМІ, наприклад, во время проведення стратегічних операцій, по наркотикам, торгівлі людьми, контрабанді і т.п.

На рівні району, міст загальна стратегія протидії преступності визначається, як правило, окремим або з використанням колективної допомоги, рад коллег і підпорядкованих, а іноді і ветеранів. При розкритті і розслідуванні преступлень стратегія реалізується в відповідності до плану розслідування по уголовним справам кожним слідствено-оперативним групами. При цьому можуть бути рекомендації, вказання стратегічного характеру вищих посадових осіб (начальника слідствено-оперативного відділу, управління, прокурора) сам слідствено-оперативний групу сам слідствено-оперативний групу може також давати поручення для проведення оперативно-розшукових заходів або слідствено-оперативних дій, то є делегувати виконання окремих стратегічних рішень.

При цьому можливо делегування виконання окремих стратегічних рішень окремим посадовим особам, може бути також і спільне формування стратегії в слідствено-оперативних групах, но такі варіанти зв'язані з окремими умовами. В частності, при цьому типовим недоліком може бути поручення виконати окремі оперативно-розшукові заходи або слідственні дії особам, котрі не завжди мають достаточну інформацію і досвід для реалізації стратегічних рішень. Крім того, завжди існує небезпека, що фахівці інших відділів віддають перевагу не ризикувати і виберуть консервативну безпечну стратегію в ситуації, коли потребує новий, творчий і сміливий підхід. Недолік поручень ще і в тому, що на процес формування і реалізації стратегії можуть серйозно впливати неформальні

лидеры или коалиции, отстаивающие собственные интересы. Отклонения от оптимальной при разработке и особенно при реализации стратегии возможны и при совместном подходе, поскольку представители оперативно-розыскных служб, у которых находятся оперативно-розыскные дела по расследуемому событию, могут договориться между собой и выработать выгодный для себя стратегический план. Интриги и непродуктивное использование служебного положения обычны в ситуациях, когда нет единого мнения о том, какую стратегию наиболее верна. Кроме того, совместная разработка стратегии требует больше времени из-за соответствующего количества участников, что приводит к потере времени и нередко к опозданию, несвоевременному проведению следственных действий или оперативно-розыскных мероприятий.

Преимущество привлечения не только внутренних, но и внешних резервов — одновременно и его недостаток. С одной стороны, этот подход побуждает всех работников искать оптимальные возможности, предлагать инновационные стратегии и брать на себя ответственность. Следовательно, оперативные уполномоченные со стратегически привлекательными предложениями получают возможность и средства для их реализации, обеспечивая успех. С другой стороны из-за того, что инициативы исходят от разных подразделений они могут иметь разные цели, их трудно согласовать или свести в единый стратегический план без жесткого иерархического руководства со стороны руководителя следственно-оперативной группы. При этом подходе руководители высшего ранга должны выбирать те предложения своих подчиненных, которые укрепляют общую стратегию организации; в противном случае может случиться, что частные стратегические инициативы войдут в противоречие с общей стратегией следственно-оперативной группы. У подобного подхода есть еще один недостаток: стремясь сохранить за собой репутацию предусмотрительного и осторожного руководителя, он либо присваивает идеи, или попросту топчет любые новые предложения. И в отдельных случаях рядовому члену следственно-оперативной группы не всегда удается провести свое неординарное предложение по всей цепи инстанций, теряется возможность комбинированного использования методов и средств, возможностей различных уровней в соответствии с масштабами задач по уголовному делу.

Выводы. На завершение подчеркнем, разработка и реализация стратегии имеют свои преимущества и недостатки и может привести к успеху или провалу: тут многое зависит от стоящих задач, материального обеспечения, организации

деятельности и профессионального уровня членов следственно-оперативной группы разрешать стоящие задачи, умения определять оптимальное направление расследования, и наконец, профессионального качества реализации стратегического плана расследования по уголовному делу. Все эти аспекты входят в содержание стратегии следственной деятельности и подлежат дальнейшему исследованию.

Литература:

1. Томпсон-мл. Артур А. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа : перевод с англ. / Артур А. Томпсон-мл., Ш. А. Джордж Стрикленд. — 12 издание. — М. : Вильямс, 2009. — 928 с.
2. Белкин Р. С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики / Р. С. Белкин. — М. : НОРМА—М, 2001. — 240 с.

Берназ В. Д., Берназ П. В. Найважливіші стратегічні задачі в діяльності слідчого

Анотація. Обговорюється проблема формування та вирішення стратегічних задач в діяльності слідчого на підставі даних сучасної науки управління і останніх досягнень криміналістики.

Ключові слова: стратегія, задачі, цілі, реалізація, оцінка.

Bernaz V. D., Bernaz P. V. The most important strategic objectives of the investigator

Summary. Discusses the problem of the formation and resolution of strategic problems in the work of investigators on the basis of modern science, management and the latest forensic.

Key words: strategy, objectives, goals, implementation, evaluation.

Марчук А.І.

**ТАКСОНОМІЧНА ФУНКЦІЯ ВТОРИННОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ
ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ 138**

**КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА,
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

Берназ В. Д., Берназ П. В.

**ВАЖНЕЙШИЕ СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ЗАДАЧИ
В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СЛЕДОВАТЕЛЯ (ЧАСТЬ 2). 146**

Дулов А.В.

**ПОСТИЖЕНИЕ ВЗАИМОСВЯЗЕЙ НАУК УГОЛОВНО-ПРАВОВОГО ЦИКЛА –
ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ ОБЩЕЙ ТЕОРИИ БОРЬБЫ С ПРЕСТУПНОСТЬЮ 149**

Комаров И. М.

**К ВОПРОСУ О ПОНЯТИИ ВЕРСИИ СЛЕДСТВЕННОГО ДЕЙСТВИЯ
В РАССЛЕДОВАНИИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ 155**

Неледва Н. В.

**ВІДНОВНЕ ПРАВОСУДДЯ
ЯК СПОСІБ РОЗВ'ЯЗАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО КОНФЛІКТУ 160**

Уваров В. Г.

**ПРОБЛЕМИ ПІДСТАВ ЗАТРИМАННЯ ТА ВЗЯТТЯ ПІДОЗРЮВАНОГО ПІД ВАРТУ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ 163**

Галицкая О. К.

**ПОНЯТИЕ И СТРУКТУРА КРИМИНАЛИСТИЧЕСКОЙ ХАРАКТЕРИСТИКИ
ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ЗАГРЯЗНЕНИЕМ ВОД. 167**

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО

Антоненко А. П.

ПРАВОВЫЕ ПРИНЦИПЫ ИНТЕГРАЦИИ ГОСУДАРСТВ 172

Каменський Д. В.

**ПОДАТКОВА ОПТИМІЗАЦІЯ ТА ПОДАТКОВЕ УХИЛЕННЯ У США: ОСОБЛИВОСТІ
ВІДМЕЖУВАННЯ 176**

Нестеренко С. С.

ЗАХИСТ ПРАВА НА ЖИТТЯ В ЕКСТРАДИЦІЙНІЙ ПРОЦЕДУРІ 181

Тертиченко Т. М.

МІЖНАРОДНИЙ ДОГОВІР ЯК ДЖЕРЕЛО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА. 185

Янчук Н.Д.

**ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ: ЗАГАЛЬНЕ ТА ОСОБЛИВЕ 189**

Дворниченко Д.Ю.

**КОММУНИТАРНОЕ ПРАВО И НАЦИОНАЛЬНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО ГРЕЦИИ: ПОИСК
НАИБОЛЕЕ ЭФФЕКТИВНОЙ МОДЕЛИ СООТНОШЕНИЯ 192**

Макаров І. М.

ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА 196

Тоница Ж.В.

ПРОБЛЕМА РАСИЗМА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ФУТБОЛІ 199

НАУКОВЕ ЖИТТЯ 203

ПЕРСОНАЛІЇ 207

ДО УВАГИ АВТОРІВ! 210